

Nr 61.

Ankom till riksdagens kansli den 22 mars 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag under försvarets fonder för budgetåret 1946/47.

(1:a avd.)

Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

1:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å kapitalbudgeten under försvarets fonder (bilaga 3, punkt 1, s. 6—19 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att dels till Vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 21 000 000 kronor, dels ock medgiva, att i nämnda statsrådsprotokoll (s. 8—19) angivna byggnadsföretag må komma till utförande med anlåtande av berörda anslag, i den mån kostnaderna icke kunna bestridas från av riksdagen tidigare anvisade anslag till inom försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m.

Beträffande Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

2:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 19 och 20) att till Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 2 800 000 kronor.

Till grund för beräkningarna av kostnadsramen för byggnadsarbeten m. m. för försvaret under femårsperioden 1942/47 har som regel lagts prisläget den 1 juli 1941. Med stöd av riksdagens bemyndiganden få inom kostnadsramen anvisade kvotanslag överskridas med belopp, motsvarande prisstegringar som inträffat efter nämnda tidpunkt, i den mån sagda ram icke till följd av sak-

liga besparingar kan komma att lämna utrymme härför. Det har förutsatts, att för täckning av merkostnader av dylik art särskilda anslag skulle komma att anvisas.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1945 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2, s. 36 ff.) har riksdagen (skrivelse nr 154) såsom särskilda investeringsanslag under arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond för innevarande budgetår anvisat respektive 8 000 000 kronor, 2 000 000 kronor och 6 000 000 kronor till prisstegringar å byggnadsarbeten m. m. Dessa förstärkningsanslag omfattade de särskilt angivna belopp, som intill den 1 juli 1944 anvisats från investeringsanslag för budgetåret 1943/44 till mötande av prisstegringar i förhållande till prisläget den 1 juli 1941.

De motsvarande belopp, som anvisats från investeringsanslag under budgetåret 1944/45, uppgå till sammanlagt 12 371 100 kronor.

Anslagen, som alltså äro att betrakta som formella förstärkningsanslag, korresponderande mot de av riksdagen lämnade bemyndigandena att överskrida kvotanslagen och därmed även kostnadsramen med hänsyn till inträffade prisstegringar utöver prisläget den 1 juli 1941, föreslås av föredragande statsrådet skola upptagas såsom särskilda investeringsanslag under nästa budgetår med i avrundade belopp 2 800 000, 1 600 000 och 7 800 000 kronor.

Utskottet.

Femårsplanens kostnadssiffror hava med hänsyn till prisförhållandena under de senaste budgetåren måst fastlåsas vid det prisläge, som gällde den 1 juli 1941. Med stöd av riksdagens bemyndigande få emellertid inom kostnadsramen anvisade kvotanslag överskridas med belopp, motsvarande prisstegringar, som inträffat efter nämnda tidpunkt, i den mån nämnda ram icke till följd av sakliga besparingar kan komma att lämna utrymme härför. I samband härmed förutsattes, att för motvägande av merkostnaderna till följd av prisstegring särskilda anslag skulle komma att anvisas. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t nu äskat medel för täckande av kostnader av dylik art. Förstärkningsanslagen i fråga hava beräknats till sammanlagt 12 200 000 kronor, varav 2 800 000 kronor falla på armén, 1 600 000 kronor på marinen och 7 800 000 kronor på flygvapnet. Nämnda belopp avse tiden intill den 1 juli 1945.

Då Kungl. Maj:ts förevarande förslag står i överensstämmelse med de anslagsprinciper, som tillämpats för kapitalinvesteringar i försvarets fastighetsfond, och då de beräkningar, som ligga till grund för de äskade anslagen, synas vara godtagbara, tillstyrker utskottet, att ifrågavarande förstärkningsanslag anvisas.

Under respektive delfonder gör utskottet hemställan om anvisande av anslag för marinen och flygvapnet.

Med avseende å nu förevarande punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 2 800 000 kronor.

3:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 20 och 21) att till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

För innevarande budgetår ha efter förslag i propositionen 1945:180 under arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond anvisats särskilda investeringsanslag till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten å respektive 100 000 kronor, 60 000 kronor och 40 000 kronor.

Vid anmälan av berörda proposition anförde dåvarande departementschefen beträffande det föreslagna anslaget under arméns delfond, bland annat, att inom ett så betydande fastighetsbestånd som det ifrågavarande årligen måste uppkomma oförutsedda behov av smärre nybyggnads- och förändringsarbeten av den art, att kostnaderna icke lämpligen borde bestridas från de för reparation och underhåll av byggnader under fastighetsfonden beräknade medlen. Sådana kostnader syntes hittills i viss utsträckning det oaktat ha gäldats från sistnämnda medel. En skarpare avgränsning av de utgifter, som finge bestridas från ifrågavarande post i staten för försvarets fastighetsfond, syntes vara möjlig, om ett anslag till nybyggnads- och förändringsarbeten stode till vederbörande myndighets disposition. Häremot hade riksdagen (skrivelse nr 202) intet att erinra.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *arméns fortifikationsförvaltning* hemställt, att ett belopp av 400 000 kronor måtte anvisas för smärre nybyggnads- och förändringsarbeten. För motsvarande ändamål har för nästa budgetår äskats av *marinförvaltningen* 200 000 kronor och av *flygförvaltningen* 50 000 kronor.

Det är uppenbart, framhåller *föredragande statsrådet*, att medelsbehovet för arbeten av ifrågavarande art är mycket svårt att beräkna. Erfarenheterna från innevarande budgetår tydde emellertid på att viss höjning av anslagen vore erforderlig, även om en begränsning i förhållande till fortifikationsförvaltningens och marinförvaltningens äskanden syntes möjlig. Statsrådet förordade, att anslagen för nästa budgetår bestämdes till 150 000 kronor under arméns delfond, 75 000 kronor under marinens delfond och 50 000 kronor under flygvapnets delfond. I likhet med vad som vore fallet innevarande budgetår förutsatte statsrådet, att anslagen finge tagas i anspråk endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och allenast för ändamål, som icke borde tillgodoses med anlitanande av anslagsposterna till reparations- och underhållskostnader eller genom särskild medelsanvisning under kapitalbudgeten.

Utskottet har icke haft något att erinra mot den av föredragande statsrådet verkställda beräkningen av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under respektive försvarsgrenars delfonder av försvarets fastighetsfond. Utskottet förutsätter emellertid i likhet med statsrådet, att anslagen må tagas i anspråk endast efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och alle-

Utskottet.

nast för ändamål, som icke böra tillgodoses med anlåtande av anslagsposterna till reparations- och underhållskostnader eller genom särskild medelsanvisning under kapitalbudgeten.

Under respektive delfonder gör utskottet hemställan om anvisande av anslag för marinen och flygvapnet.

I detta sammanhang hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

4:o) **Ordnanande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 21 och 22) att till Ordnanande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945:189 beslöt riksdagen (skrivelse nr 460), att Stockholms luftvärnsregemente skulle förläggas till Norrtälje, varjämte riksdagen för budgetåret 1945/46 anvisade till mark för övningsfält för regementet ett investeringsanslag av 155 000 kronor och till ordnanande av regementets förläggning ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor. Såsom framgår av propositionen beräknades de totala kostnaderna för uppförande av regementets kasernetablissemant m. m. preliminärt till 16 510 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1944.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *arméns fortifikationsförvaltning* anfört, att arbetena med etablissemantets färdigställande beräknades kunna bedrivas i sådan takt, att under nämnda budgetår 6 000 000 kronor borde stå till ämbetsverkets förfogande, varför ämbetsverket hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Med skrivelse den 15 november 1945 har fortifikationsförvaltningen framlagt förslag till byggnadsprogram för luftvärnsregementet. Kostnaderna för programmets genomförande ha beräknats till 16 502 000 kronor enligt nu-prisläge. Av beloppet hänföra sig sammanlagt i runt tal 740 000 kronor till kostnader för gymnastik- och bastubyggnader samt idrottsplats.

Föredragande statsrådet har för sin del anfört följande.

Jag är icke beredd att nu i detalj taga ställning till de framlagda kostnadsberäkningarna, vilka emellertid synas mig beträffande vissa i programmet ingående byggnadsobjekt sluta på alltför höga belopp. Jag förutsätter därför att, innan ytterligare medel äskas för byggnadsföretagets fullföljande, närmare utredning förebringas rörande möjligheterna att nedbringa kostnaderna, eventuellt genom någon förenkling av byggnadsprogrammet. Därvid bör även verkställas en närmare prövning av utrymmesbehoven, främst i fråga om förlägningsbyggnader, garage och förråd. Med hänsyn till den reducering av kadern för det fast anställda manskapet, som kan beräknas bli resultatet av 1944 års manskapsutrednings utredningsarbete, synes det icke uteslutet, att byggnadsprogrammet på denna grund skall kunna något mins-

kas. I överensstämmelse med för närvarande tillämpade principer förutsätter jag, att gymnastik- och bastubyggnader samt idrottsplats tills vidare icke komma till utförande. För den fortsatta utbyggnaden av etablissemnet torde för nästa budgetår böra anvisas ett fortsättningsanslag av 6 000 000 kronor. Då, såsom förutsatts i förenämnda proposition, kostnaderna för etablissemnet till 50 % skola avskrivs med särskilda medel — nettoinkomsterna från exploateringen av Ladugårdsgärde m. m. — bör för ändamålet anvisas ett individualiserat anslag.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka det av Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskade fortsättningsanslaget och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Ordnande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

5:o) **Signalverkstad vid Signalregementet och arméns signalskola.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 22—25) att till Signalverkstad vid Signalregementet och arméns signalskola för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 170 000 kronor.

I skrivelse den 15 november 1945 har *arméns fortifikationsförvaltning* framlagt förslag till uppförande av nya verkstäder vid Signalregementet och arméns signalskola och därvid anfört i huvudsak följande.

Arméförvaltningens tygavdelning har, efter samråd med inspektören för signaltrupperna, till arméns fortifikationsförvaltning överlämnat genom avdelningens försorg utarbetade förslagsritningar till en verkstadsbyggnad, inrymmande lokaler för signalverkstad, kabelverkstad med kabelförråd, ackumulatorverkstad med laddningsrum och ackumulatorförråd samt garageutrymme. Vidare har genom arméns fortifikationsförvaltnings försorg i samråd med tygavdelningen utarbetats förslag till verkstadsbyggnad för motorreparationer m. m.

Beträffande motorverkstadsbyggnaden inhämtas av en inom tygavdelningen upprättad promemoria, att verkstaden avses skola utnyttjas såsom serviceverkstad dels för enklare arbeten av så ringa omfattning, att transport till Stockholms tygstations verkstäder icke lämpligen bör komma i fråga, dels för reparation av speciell materiel, såsom radiobilar och radiobussar, då ingrepp erfordras å fordonens speciella utrustning, vilken icke behärskas av bilmontörer utan specialutbildning. Större bilreparationer samt snickeriarbeten, som erfordra maskinarbete, äro avsedda att utföras vid Svea ingenjörkårs verkstäder.

Beträffande åter byggnaden för kabel- och signalverkstäder m. m. har från tygavdelningen under hand inhämtats följande. Signalverkstaden, vilken avses för vård av regementets signalmateriel samt viss utbildning av regementets egna signalmekaniker, måste med hänsyn till risken för radiotekniska störningar från motorverkstaden anordnas i från motorverkstaden avskild byggnad. Kabelverkstaden avses i huvudsak för utbildningsverksamhet vid regementet och signalskolan. Ackumulatorverkstaden med därtill hörande utrymmen avses för vård och förvaring av regementets ackumulatorer

samt viss utbildningsverksamhet. Garaget slutligen avses som reparationslokal för radiobilarnas fasta radioutrustning samt vissa övningar i bilradio-tjänst.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat kostnaderna för motorverkstaden till 290 250 kronor och för signal- och kabelverkstaden till 158 500 kronor. Härtill komma kostnader för administration och oförutsedda utgifter, beräknade till 27 250 kronor, samt för vissa flyttningar, 4 500 kronor. Totalt skulle således erfordras 480 500 kronor.

Föredragande statsrådet har funnit behov föreligga av den föreslagna signalverkstaden, vilken även skulle inrymma lokaler för reparationer av kablar, kabelförråd, ackumulatorförråd samt garageutrymme. Denna verkstad erfordras nämligen, framhåller statsrådet, för reparationer och vård av den mycket dyrbara och tekniskt komplicerade materiel, som framför allt under de senare åren tilldelats Signalregementet. Däremot hade statsrådet av den föreliggande utredningen icke blivit övertygad om behovet av motorverkstad vid Signalregementet, i varje fall icke av den storlek som föreslagits.

De av fortifikationsförvaltningen beräknade kostnaderna för signalverkstaden förefölle statsrådet höga. Statsrådet förutsatte att vissa minskningar av desamma skulle visa sig möjliga. I avsaknad av närmare utredning härutinnan beräknade statsrådet nu för ändamålet, inklusive kostnader för administration och oförutsett samt vissa omflyttningar, ett belopp av $(158\ 500 + 9\ 500 + 2\ 000 =)$ 170 000 kronor.

Statsrådet har slutligen framhållit att, då de ifrågavarande kostnaderna vore föranledda av Mariebergsområdets exploatering, kostnaderna för erforderlig grundavskrivning borde bestridas av inkomsterna av exploateringen.

Utskottet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot att den ifrågavarande signalverkstaden kommer till utförande, har ansett sig böra godtaga den av föredragande statsrådet verkställda beräkningen av medelsbehovet för ändamålet. I likhet med statsrådet anser utskottet kostnaderna för erforderlig grundavskrivning böra bestridas av inkomsterna av Mariebergsområdets exploatering.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må till *Signalverkstad vid Signalregementet och arméns signalskola* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 170 000 kronor.

6:o) Nytt garnisonssjukhus för Stockholms garnison. Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 6) har riksdagen (statsutskottets utlåtande nr 51) redan fattat beslut, varom utskottet velat här

erinra.

7:o) **Vissa markförvärv för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 25—37) att till Vissa markförvärv för armén för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 335 000 kronor.

Inlösen av nyttjanderätt till viss kronoegendom inom försvarsväsendets radioanstalts förläggingsområde. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1941:305 anvisade riksdagen (skrivelse nr 492) å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor för ordnande av förläggningen för försvarsväsendets radioanstalt. Genom beslut den 15 maj 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att med anlitande av förenämnda anslag gå i författning om utförande av vissa för radioanstaltens förläggning erforderliga byggnads- och anläggningsarbeten samt förordnade bland annat, att vissa för anstaltens förläggning erforderliga markområden skulle från och med tidpunkt, varom överenskommelse finge träffas mellan domänstyrelsen och fortifikationsstyrelsen, överföras från domänstyrelsens till lantförsvarets vård och förvaltning. Kungl. Maj:t uppdrog därjämte åt fortifikationsstyrelsen att träffa överenskommelser med vederbörande arrendatorer av ifrågavarande kronoegendomar rörande ersättning för det intrång som under arrendetiden kunde komma att förorsakas dem genom radioanstaltens förläggning till kronoegendomarna i fråga. Genom beslut den 5 november 1943 förordnade Kungl. Maj:t, efter framställning av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, att av ifrågavarande arrendatorer innehavd nyttjanderätt till kronoegendomarna skulle i den utsträckning, fortifikationsstyrelsen föreslagit, för försvarsändamål avstås till kronan i den ordning lagen den 12 maj 1917 om expropriation stadgade.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméns fortifikationsförvaltning* anført, att vederbörande underrätt genom lagakraftvunnen dom förpliktat kronan att i expropriationsersättningar, rättegångs- och räntekostnader samt ersättningar till expropriationsnämndens ledamöter utgiva ett sammanlagt belopp av omkring 16 000 kronor. Då ränta å expropriationsersättningarna skulle utgå med 6 % från dagen för områdenas ianspråktagande eller den 1 januari 1943, hade förvaltningen, i syfte att minska kronans kostnader i ärendet, omedelbart utbetalat ersättningarna med anlitande av till förvaltningens förfogande stående för andra ändamål avsedda medel. Fortifikationsförvaltningen beräknade vidare, att ett ytterligare belopp av 1 000 kronor kunde komma att erfordras, då arrendatorerna framställt krav på ersättning för intrång, som skulle ha förorsakats dem efter det expropriationsnämnden verkställt uppskattning av expropriationsföremålen. Sammanlagt erfordrades sålunda ett belopp av (16 000 + 1 000 =) 17 000 kronor för inlösen av ifrågavarande nyttjanderätter.

Föredragande statsrådet har, då för anläggningens utförande anvisade medel icke syntes lämna tillgång till kostnadernas bestridande, tillstyrkt att för ändamålet anvisades ett belopp av 17 000 kronor.

Förvärv av fältskjutningsterräng för Jämtlands fältjägarregemente. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1942:285 anvisade riksdagen (skrivelse nr 356) å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 5 850 000 kronor till vissa markförvärv. I anslaget ingick en anslagspost av 250 000 kronor till förvärv av mark till fältskjutningsterräng för Jämtlands fältjägarregemente. Med hänsyn till att markersättningarna i de fall, där expropriation måst tillgripas, visat sig uppgå till högre belopp än som ursprungligen beräknats, har uppkommit en merkostnad av 99 000 kronor, vilket belopp äskats för nästa budgetår.

Utvidgning av Livregementets grenadjärers övningsfält. Sedan 1941 års riksdag (skrivelse nr 356) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat förutnämnda reservationsanslag av 5 850 000 kronor till vissa markförvärv, av vilket ett belopp av 380 000 kronor avsågs för utvidgning av Livregementets grenadjärers övningsfält, förvärvade kronan genom frivilliga av Kungl. Maj:t godkända avtal vissa i Hovsta socken belägna markområden, vilka tillades övningsfältet. Genom utvidgningen avsågs bland annat att bereda möjlighet till fältmässiga skjutövningar å övningsfältet enskilt och i mindre förband. Ett i förenämnda socken beläget hemman, bestående av fastigheterna Leketorp 1¹, Förlunda 1⁷ och Lund 1⁷, gränsar intill övningsfältet. Hemmanets utfartsväg sträcker sig över övningsfältet, där fältskjutning äger rum omkring 150 dagar årligen. På grund av detta förhållande ha olägenheter uppstått för de å hemmanet boende. Då det visat sig icke vara möjligt att till rimliga kostnader anordna en annan utfartsväg och då denna dessutom skulle få en oförmånlig sträckning, har föredragande statsrådet tillstyrkt ett av arméns fortifikationsförvaltning framställt förslag om förvärv av hemmanet. Härigenom skulle, framhåller statsrådet, även vinnas en värdefull utvidgning av övningsfältet, som möjliggjorde dess utnyttjande för fältskjutningar i högre grad än hittills. Ett med hemmanets ägare träffat preliminärt avtal, enligt vilket detsamma överlättes till kronan mot en köpeskilling av 30 000 kronor borde enligt statsrådet godkännas. Statsrådet har därför tillstyrkt, att nämnda belopp beräknades för ändamålet.

Förvärv av mark för skjutbana för Skånska luftvärnskåren. Skånska luftvärnskåren disponerar för närvarande huvudsakligen endast en privat skjutbana vid Limhamn, som ligger en och en halv mil från kårens etablisement. Det långa avståndet till skjutbanan har ansetts vara till avsevärd olägenhet. Därtill kommer, att skjutningarna å denna bana ofta måste avbrytas av hänsyn till sjöfarten samt att banan icke kan disponeras i önskvärd utsträckning. Föredragande statsrådet har därför funnit det angeläget, att en ny skolskjutningsbana anordnas för kåren. För erforderligt markförvärv har beräknats ett belopp av 42 000 kronor.

Utvidgning av Sundsvalls luftvärnskårs övningsområde. Då en av luftvärnsartilleriets beredskapsdivisioner, vilken sedermera i enlighet med 1942 års försvarsbeslut omorganiserades till luftvärnskår och erhöll benämningen Sundsvalls luftvärnskår, förlades till Sundsvall, upplät staden utan vederlag kårens nuvarande område som förläggings- och övningsområde för divisionen, varjämte staden på en tid av 25 år mot en årlig avgift av 3 000 kronor till kronan utarrenderade de invid området belägna stadsägorna nr 761 och 763. I och med divisionens utbyggnad till en kår har emellertid övningsområdet, som från början varit väl knappt tillmätt, blivit för litet. Föredragande statsrådet har därför tillstyrkt ett av arméns fortifikationsförvaltning framlagt förslag om förvärv från staden av såväl förenämnda stadsägor som stadsägorna nr 760 och 762 samt delar av stadsägorna nr 1093 och 1181. Statsrådet har därvid framhållit, att luftvärnskåren för kortare övningspass i artilleritjänst vore helt hänvisad till stadsägan nr 763, liksom att stadsägan nr 761 i viss utsträckning redan nu användes för övningar. Förvärvet av stadsägorna nr 760 och 762 motiverades enligt statsrådet framför allt av att å dessa stadsägor befintliga byggnader med fördel kunde användas till tjänstebostäder för viss ekonomipersonal. Statsrådet har i detta sammanhang beräknat medel endast för markförvärven och förutsatt att kostnaderna för förvärv av byggnaderna samt omändring av desamma finge bestridas från de medel, som riksdagen (skrivelse nr 107) efter förslag av Kungl. Maj:t i 1944 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2, s. 22) anvisat för bland annat tjänstebostäder vid Sundsvalls luftvärnskår.

Statsrådet har vidare funnit det skäligt, att kronan även inlöser en å stadsägan nr 1181 befintlig, enskild person tillhörig byggnad, ehuru någon juridisk skyldighet därtill icke föreligger.

Det borde enligt statsrådet få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av fortifikationsförvaltningen meddela bestämmelser rörande nu berörda byggnaders invärderande i fastighetsfonden.

Kostnaderna för den sålunda föreslagna utvidgningen av luftvärnskårens övningsområde ha beräknats till 110 000 kronor.

Utvidgning av Luleå luftvärnskårs övningsområde. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942: 322 anvisade riksdagen (skrivelse nr 409) å kapitalbudgeten under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor till vissa markförvärv. I anslaget ingick en anslagspost av 138 000 kronor till förvärv av mark för Luleå luftvärnskår. Inom det område, som förvärvades med anlitande av nämnda anslagspost och ett för oförutsedda utgifter avsett belopp, äro stadsägorna nr 829 A och nr 868 belägna. Vid markförvärvet övervägdes att även inköpa nämnda stadsägor. På grund av att ägarna till nämnda stadsägor då betingade sig ersättningar, som väsentligt överskredo stadsägornas vid värdering åsatta värden, och det icke befanns vara oundgängligen nödvändigt ur militär synpunkt att

förvärva ägorna, uteslötos dessa ur övningsfältet. Stadsägan nr 868 är belägen inom den del av övningsområdet, som mest utnyttjas för övningar och intill en av kronan nyanlagd skjutbana. Stadsägan nr 829 A ligger närmare övningsområdets gräns.

Sedan ägaren till stadsägan nr 868 numera sänkt sitt försäljningsanbud från tidigare 40 000 till 25 000 kronor och med hänsyn till olägenheterna ur hans synpunkt av grannskapet till övningsfältet hemställt, att kronan måtte förvärva fastigheten, borde enligt föredragande statsrådet denna fråga tagas under förnyad prövning.

Statsrådet hade funnit billighetsskäl tala för ett förvärv av fastigheten. Därtill komme att därigenom möjliggjordes ett rationellare utnyttjande av denna del av övningsområdet samt att de å fastigheten befintliga byggnaderna, som vore i relativt gott skick, kunde utnyttjas för militära behov. Statsrådet ansåge sig därför böra tillstyrka förvärv av fastigheten och hade ingen erinran mot priset för densamma, 25 000 kronor.

Då stadsägan nr 829 A icke hade samma utsatta läge som stadsägan nr 868 och ägaren till den förra stadsägan icke anmält någon önskan att sälja sin fastighet till kronan, syntes enligt statsrådet anledning icke föreligga att överväga inköp av denna stadsäga.

Sammanfattning.

I följande sammanfattning hava upptagits de av föredragande statsrådet under förevarande punkt förordade medelsanvisningarna avseende budgetåret 1946/47.

Inlösen av nyttjanderätt till viss kronoegendom inom försvarsväsendets radioanstalts förläggingsområde	kronor	17 000
Förvärv av fältskjutningsterräng för Jämtlands fältjägarregemente	»	99 000
Utvidgning av Livregementets grenadjärers övningsfält	»	30 000
Förvärv av mark för skjutbana för Skånska luftvärnskåren	»	42 000
Utvidgning av Sundsvalls luftvärnskårs övningsområde	»	110 000
Utvidgning av Luleå luftvärnskårs övningsområde	»	25 000

Summa kronor 323 000.

För mötande av oförutsedda utgifter föreslår föredragande statsrådet, att det anslag, som bör anvisas för förutnämnda ändamål, bestämmes till 335 000 kronor. Beloppet har ansetts lämpligen böra anvisas såsom icke specificerat investeringsanslag, beträffande vars disposition Kungl. Maj:t borde äga meddela föreskrifter.

Utskottet.

Under förevarande punkt har föredragande statsrådet anmält vissa armén berörande markförvärv, i huvudsak avseende utvidgning av övnings- och fältskjutningsterräng. Utskottet har funnit behovet härav i varje särskilt fall

styrkt och förordar, att de ifrågasatta markförvärven komma till stånd. Enligt de verkställda kostnadsberäkningarna, mot vilka utskottet icke funnit anledning till erinran, skulle för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning av 335 000 kronor.

Utskottet, som ej heller i övrigt haft något att erinra mot vad statsrådet under förevarande punkt anfört, får hemställa,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 335 000 kronor.

Marinens delfond.

8:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 37—85) att dels till Vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 950 000 kronor, dels ock medgiva, att i statsrådsprotokollet angivna byggnadsföretag må komma till utförande med anlitanande av berörda anslag, i den mån kostnaderna icke kunna bestri- das från av riksdagen tidigare anvisade anslag till inom försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m.

Beträffande Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

9:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkten 2 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 85) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

10:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkten 3 anfört får utskottet i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10, s. 85) hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändrings- arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

11:o) **Vissa byggnadsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11, s. 86—105) att dels till Vissa byggnadsarbeten m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 28 500 000 kronor, dels ock medgiva, att i statsrådsprotokollet angivna byggnadsföretag må komma till utförande med anlåtande av berörda anslag, i den mån kostnaderna icke kunna bestridas från av riksdagen tidigare anvisade anslag till inom försvarsbeslutets kostnadsram ingående byggnadsarbeten m. m.

Beträffande Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

12:o) **Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkten 2 anfört får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 105) hemställa,

att riksdagen må till *Prisstegringar å byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 7 800 000 kronor.

13:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten.** Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkten 3 anfört får utskottet i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 105) hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

Försvarets fabriksfond.

14:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 105—107) att för budgetåret 1946/47 anvisa följande investeringsanslag, nämligen till Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. 1 000 000 kronor samt såsom Försvarets fabriksverks dispositionsanslag 100 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1945 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 2, s. 121 ff.) har riksdagen (skrivelse nr 154) för innevarande budgetår å kapitalbudgeten under försvarets fabriksfond för anskaffning av maskinutrustning m. m. samt för byggnadsarbeten vid fabriksverket anvisat

följande investeringsanslag, nämligen till Ersättningsanskaffning och förnyelsearbeten 750 000 kronor, till Nyanskaffning av maskiner och utrustning 250 000 kronor samt till Diverse byggnadsarbeten 50 000 kronor.

I skrivelse den 27 augusti 1945 angående medelsbehoven för nästa budgetår har *försvarets fabriksstyrelse* anfört, att fabriksstyrelsen även för nästkommande budgetår vore i behov av medel för ifrågavarande ändamål och att någon ändring i anslagsbeloppen icke vore erforderlig beträffande de två förstnämnda anslagen. Anslaget till diverse byggnadsarbeten syntes däremot fabriksstyrelsen knappast vara tillfyllest för att tillgodose vid tidpunkten för anslagsäskandenas avgivande icke förutsedda behov av medel för byggnadsändamål. Ämbetsverket har därom vidare anfört följande.

För närvarande finnas inga andra medel tillgängliga inom fabriksverket för dylika icke förutsedda behov av ersättning eller nyanskaffning av byggnader inom fabriksverket. Behov av att snabbt få ett mindre byggnadsarbete utfört kan i en verksamhet av den art, som bedrivs av fabriksverket, lätt uppkomma. Skador å byggnader och anläggningar kunna exempelvis förorsakas av naturhändelser. Av drifttekniska skäl kan en mindre ombyggnad eller tillbyggnad bli erforderlig, varvid ett avvaktande av riksdagsbeslut i frågan kan medföra betydande kostnader. Upptagandet av en ny tillverkningsdetalj kan nödvändiggöra vissa kompletteringar av byggnaderna vid en fabrik. Behovet av ett investeringsanslag att tjäna till reserv för ändamål, varom nu är fråga, kommer att bli så mycket större, i den mån civila tillverkningar upptagas inom verket. Styrelsen kan därvid få vara beredd att utan tidsutdräkt upptaga tillverkningar, vilka tidigare icke förekommit inom verket, medförande vissa investeringskostnader. Enligt styrelsens förmenande bör, för att ifrågavarande anslag skall kunna på ett riktigt sätt fylla sin uppgift att tillgodose fabriksverkets behov av såväl ersättningsanskaffningar som nyanskaffningar av byggnader och anläggningar, anslaget upptagas till ett belopp av åtminstone 300 000 kronor för nästkommande budgetår.

I yttrande över fabriksstyrelsens här berörda äskanden har *riksräkenskapsverket* anfört följande.

Riksräkenskapsverket vill erinra, att man numera för de affärsdrivande verkens del frångått de särskilda anslagen för ersättningsanskaffning och förnyelsearbeten. Det anslag till ersättningsanskaffning och förnyelsearbeten å 750 000 kronor som fabriksstyrelsen nu äskar avses helt för anskaffning av maskiner och utrustning. Gränserna mellan detta anslag och anslaget till nyanskaffning av maskiner och utrustning äro svävande. Riksräkenskapsverket förordar därför, att dessa båda anslag sammanslås till ett anslag. Anslaget till diverse byggnadsarbeten — som motsvarar de dispositionsanslag, som numera uppförts i investeringsstaterna för de affärsdrivande verken och som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit för väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond — bör även avse kostnader som kunna förorsakas genom brand och olyckshändelser. Enligt framställningen har fabriksstyrelsen, bland annat av detta skäl, ansett sig böra föreslå en avsevärd höjning av anslagsbeloppet. Riksräkenskapsverket tillstyrker styrelsens förslag samt förordar, att anslaget från och med nämnda budgetår upptages under rubriken Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.

Föredragande statsrådet har för egen del anfört följande.

Jag har intet att erinra mot fabriksstyrelsens beräkning för nästa budgetår av medel till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten samt till nyanskaffning av maskiner och utrustning. I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag torde dock anslag i likhet med vad som numera tillämpas vid de affärsdrivande verken böra sammanslås till ett anslag, som lämpligen kan kallas Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. På de av fabriksstyrelsen anförda skälen finner jag mig böra förorda viss höjning av anslaget till diverse byggnadsarbeten. Jag anser dock, att höjningen bör begränsas till 50 000 kronor och beräknar därför för ändamålet ett belopp av 100 000 kronor för nästa budgetår. Vid anmälan av anslagsbehovet för innevarande budgetår framhöll jag, att anslagsrubriceringen icke syntes helt tillfredsställande, då anslaget närmast vore att betrakta som ett reguljärt dispositionsanslag. I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag finner jag mig därför nu böra förorda, att anslaget i fortsättningen benämnes Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.

Utskottet.

Utskottet har icke haft något att erinra mot den föreslagna sammanslagningen av de nuvarande anslagen till Ersättningsanskaffning och förnyelsearbeten samt till Nyanskaffning av maskiner och utrustning till ett gemensamt anslag under benämningen Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot beräkningen av det för detta ändamål erforderliga medelsbehovet, 1 000 000 kronor, innebärande oförändrat anslagsbelopp.

Föredragande statsrådet har i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag förordat, att det nuvarande anslaget till Diverse byggnadsarbeten i fortsättningen benämnes Försvarets fabriksverks dispositionsanslag. Den föreslagna ändringen i anslagsrubriceringen synes böra godtagas. Utskottet har vidare funnit sig böra tillstyrka, att anslaget i enlighet med statsrådets förslag höjes med 50 000 kronor till 100 000 kronor, därvid utskottet emellertid förutsätter att medel från anslaget icke får tagas i anspråk annat än efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall av uppkommande byggnadsbehov.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

- att riksdagen må för budgetåret 1946/47 anvisa
- a) till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m.* ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor;
 - b) såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Stockholm den 22 mars 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, von Heland, Gillström, Berling*, fröken *Andersson*, herrar *Johan Eric Ericson, Sundberg, Albertsson* och *Ivar Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Viklund, Holmström*, fru *Alvén*, herrar *Pettersson* i Degerfors, *Boman* i Kieryd, *Onsjö* och *Birke*.
